

KIRJALLINEN KYSYMYS 583/2002 vp

Pienteurastamojen tarkastusmaksut

Eduskunnan puhemiehelle

Lähiaruoka-ajatus on kiitettävässä määrin ollut lisääntymässä maassamme. Tämän vuoksi on syntynyt lähelle ruoan alkutuotantoa suoramyyntiä ja pienimuotoista jalostustoimintaa. Yhtenä esimerkkinä ovat pienteurastamot, jotka tuottavat lähilihaa jopa kokonaisten kirkonkylien tarpeisiin. Yhtenä hyvänä esimerkkinä on Tohmajärvellä toiminnassa ollut Itä-Liha. Vuodessa tämän teurastamon kautta on kulkenut lihaa kauppojen tiskeihin ja pienimuotoiseen jalostustoimintaa noin 72 000 kg. Liha-alallakin kilpailu on kovaa, ja teurastamot joutuvat käymään taistelua hyvin pienistä kate-euroista. Yhtenä merkittävänä kustannuseränä ovat lihantarkastusmaksut. Itä-Lihan kokoisessa yrityksessä vuotuiset maksut ovat olleet yli 7 000 euroa. Kun otetaan huomioon nämä edellä mainitut maksut ja laboratoriokustannukset, niiden yhteiskustannukset kiloa kohti ovat 22 senttiä.

Verrattaessa maksun vaikutusta suurteurastamossa teurastetun eläimen kilohintaan ero on huomattava.

Valitettavaa on, että Itä-Liha on sulkenut hiltaintain ovensa ainakin kesäajaksi lihantarkastusmaksujen suuruuden vuoksi. Sitä ennen kyseisen yrittäjä oli yrittänyt vaikuttaa Tohmajärven kuntaan, että tarkastusmaksut voitaisiin saada sille tasolle, jolla ne todellisuudessa ovat eläinlääkäriin tarkastuksiin käyttämään aikaan nähden. Kunta ei ollut halukas tarkastelemaan asiaa siltä näkökannalta, joka olisi mahdollistanut maksujen alentamisen. Myöskään siihen vaihtoehtoon kunta ei suostunut, että se olisi palkannut sivutoimista virkaa suorittavan eläinlääkäriin,

jonka tehtävä olisi rajattu teuraseläintarkastukseen, ja yrittäjä olisi maksanut tehdyistä tunneista korvauksen. Tämä vaihtoehto olisi alentanut tarkastusmaksut puoleen nykyisestä.

Yhtenä syynä nykyisten tarkastusmaksujen korkeuteen on ilmeisesti se, etteivät ne ole seuranneet tuotantorakenteen muutosta. Nykyiset teurastustarkastusmaksut on sovittu vuonna 1993, jolloin ei nykyisenlaisia lähilihateurastamoja ollut, vaan taksat oli määritelty maatiloilla vähäisiä eläinmäärien teurastuksia varten, jolloin myös kustannukset olivat sen mukaiset. Lihattamoihin myytiin sitten suoramyyntinä ilman välikäsiä. Siihen tilanteeseen nähden nykyaikaiset pienteurastamot, lähilihateurastamot, toimivat kaupallisten periaatteiden mukaan, ja suurin osa lihasta kulkeutuu kuluttajille välikäsien kautta, joten tällä hetkellä hintakilpailua käydään suurten teurastamojen kanssa.

Jotta vastaavilta pienteurastamojen toiminnan keskeytyksiltä tai lopetuksilta vältyttäisiin, olisi aiheellista etsiä ratkaisu, joka turvaisi pienteurastamojen kilpailukyvyn vaarantamatta silti elintarviketurvallisuutta tai hygieniatasoa.

Yhtenä mallina tämän ongelman ratkaisuun pienteurastamojen omistajat ovat esittämässä, että hallitus perustaisi työryhmän, johon otettaisiin mukaan pienteurastamon edustajan lisäksi ministeriön, eläinlääkärien, Kuntaliiton ja mahdollisesti kaupan edustajat.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme kunnioitta-

KK 583/2002 vp — Esa Lahtela /sd ym.

vasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin pienteurastamojen kilpailukykyä heikentävien tarkastuskustannusten saamiseksi nykyistä kohtuullisemmalle tasolle ja

näkeekö hallitus mahdolliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi perustaa eri toimijatahoista työryhmä, jonka tehtävänä on antaa selvitys ja esitys siitä, kuinka pienteurastamojen tarkastusmaksut mitoitetaan, ettei kilpailukyky suuriin yksiköihin verrattuna tämän asian vuoksi kärsi?

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 2002

Esa Lahtela /sd
Marjaana Koskinen /sd
Matti Kangas /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Esa Lahtelan /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 583/2002 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin pienteurastamojen kilpailukykyä heikentävien tarkastuskustannusten saamiseksi nykyistä kohtuullisemmalle tasolle ja

näkeekö hallitus mahdolliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi perustaa eri toimijatahoista työryhmä, jonka tehtävänä on antaa selvitys ja esitys siitä, kuinka pienteurastamojen tarkastusmaksut mitoitetaan, ettei kilpailukyky suuriin yksiköihin verrattuna tämän asian vuoksi kärsi?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain (1195/1996) 50 § mukaan kunnan on perittävä elinkeinonharjoittajalta kunnan hyväksymän taksan mukainen maksu kunnan tehtäviin kuuluvasta lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta sekä laitosten ja niiden omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä. Maksut määritellään siten, että ne vastaavat enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä muuta johdu.

Direktiivi 96/43/EY sisältää määräykset eläinlääkintäsektorin maksuista. Direktiivi koskee lihantarkastusmaksuja, eräiden liha-alan laitosten

valvontamaksuja sekä kolmansista maista tuotavan lihan tarkastusmaksuja. Maksudirektiivin tarkoituksena on toisaalta varmistaa riittävä rahoitus siihen, että direktiivin edellyttämät eläinlääkinnälliset tarkastukset todella tehdään. Toisaalta maksudirektiivin tarkoituksena on estää kilpailun vääristyminen tarkastusmaksujen alentamisen tai perimättä jättämisen vuoksi. Maksudirektiivin liitteessä määritellään vähimmäismaksut, jotka tarkastuksista on perittävä. Maksuja saadaan korottaa vastaamaan tosiasiallisia tarkastuskustannuksia, jos nämä ovat korkeammat kuin minimimaksut.

Direktiivi on pantu voimaan Suomessa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella lihantarkastuksesta ja eräiden liha-alan laitosten valvonnasta perittävistä maksuista (830/2001). Lihantarkastusmaksuun sisältyy teurastuspaikassa tapahtuva teuraseläinten tarkastaminen elävänä sekä valvonnasta aiheutuvat kustannukset mukaan lukien säännöllisen valvonnan eli omavalvonnan valvonnan aiheuttamat näytteenotto- ja tutkimuskustannukset.

Pienimuotoisten teurastamoiden eli teurastuspaikkojen lihantarkastuskustannukset tuotettua lihakiloa kohden ovat yleensä suuremmat kuin teurastamoissa. Suuri osa teurastuspaikoista toimii siten, että niissä ei ole teurastusta kaikkina viikonpäivinä. Tästä syystä niihin ei kustannussyistä ole järkevää asettaa vakituisesti palkattua lihantarkastushenkilöstöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 8.1.2002 työryhmän pohtimaan ympäristöterveydenhuollon maksullisuuden laajentamista. Kysymys pienimuotoisten laitosten lihantarkastusmaksuista liittyy työryhmän toimeksiantoon.

Kunnallisessa päätöksenteossa liikkumavara taksan määrittämisessä on siten sellainen, että

alarajana ovat maksudirektiivin 96/43/EY edellyttämät minimimaksut ja ylärajana ovat suoritteiden tuottamisesta aiheutuvat kokonaiskustannukset. Ylärajasta poikkeavat taksat tarkoittavat sitä, että kunta subventoi toimintaa. Toistaiseksi ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi puuttua kunnalliseen itsehallintoon tämän liikkumavaran kaventamiseksi.

Euroopan yhteisön tasolla komission odotetaan antavan syyskuun 2002 loppuun mennessä Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan parlamentin käsiteltäviksi ehdotuksen asetukseksi vi-

rallisesta elintarvike- ja rehuvalvonnasta. Tämä säädös tulee vahvistamaan uudet periaatteet maksujen määrittämiselle elintarvike- ja rehuvalvonnassa. Lisäksi yhteisössä on parhaillaan käsitellyssä elintarvikehygieniää koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus. On tarkoituksenmukaista odottaa yhteisön uuden asetusperustaisen lainsäädännön valmistumista ennen kuin kansallista lainsäädäntöä muutetaan merkittävästi. Muutokset ovat joka tapauksessa edessä, kun yhteisön säädökset valmistuvat.

Helsingissä 4 päivänä heinäkuuta 2002

Maa- ja metsätalousministerin sijaisena
ministeri Jan-Erik Enestam

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Esa Lahtela /sd m.fl. undertecknade skriftliga spörsmål SS 583/2002 rd:

Ämnar regeringen vidta åtgärder för att sänka de besiktningsavgifter som försvagar de små slakteriernas konkurrenskraft till en skäligare nivå och

anser regeringen det vara möjligt och ändamålsenligt att utgående från olika grupper av aktörer bilda en arbetsgrupp med uppgift att ge en utredning av och framställan om hur de små slakteriernas besiktningsavgifter dimensioneras, så att deras konkurrenskraft i förhållande till de stora enheterna inte skall lida på grund av avgifterna?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Enligt 50 § lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996) skall kommunen uppbära avgift av näringsidkaren enligt en taxa som kommunen har godkänt för köttbesiktning som ankommer på kommunen och övervakning i anslutning till den samt för godkännande av anläggningar och deras system för egenkontroll. Avgifterna fastställs så att de högst motsvarar kostnaderna för utförandet av prestationen om inte något annat följer av Europeiska gemenskapens lagstiftning.

Direktiv 96/43/EG innehåller bestämmelser om avgifter inom den veterinära sektorn. Direktivet berör avgifter för köttbesiktning, avgifter för tillsynen över vissa anläggningar inom köttbran-

schen samt avgifter för besiktning av kött från tredje land. Syftet med avgiftsdirektivet är dels att säkra en tillräcklig finansiering så att de veterinära besiktningar direktivet förutsätter verkligen utförs, dels att hindra en snedvridning av konkurrensen p.g.a. att besiktningsavgifterna sänkts eller inte uppburits. I en bilaga till avgiftsdirektivet fastställs de minimiavgifter som skall uppbäras vid besiktning. Avgifterna får höjas så att de motsvarar de verkliga besiktningskostnaderna om dessa är högre än minimiavgifterna.

I Finland har direktivet genomförts genom jord- och skogsbruksministeriets förordning om avgifter som skall uppbäras för köttbesiktning och för tillsynen över vissa anläggningar inom köttbranschen (830/2001). I avgiften för köttbesiktning ingår besiktning av de levande slaktdjuren på slaktplatsen samt de kostnader som tillsynen orsakar, vilket inkluderar de kostnader för provtagning och undersökning som tillsynen över den regelbundna kontrollen, dvs. egenkontrollen, orsakar.

De mindre slakteriernas, dvs. slaktplatsernas, köttbesiktningskostnader per kilo producerat kött är i allmänhet större än i slakterier. En stor del av slaktplatserna utför inte slaktning alla veckodagar. Därför är det av kostnadsskäl inte vettigt att på dessa slaktplatser ha fast anställd personal för köttbesiktning.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 8 januari 2002 en arbetsgrupp för att dryfta frågor kring en utvidgning av antalet avgiftsbelagda tjänster inom miljöhygien. Frågan om köttbesiktningsavgifterna vid mindre anläggningar hör till arbetsgruppens uppdrag.

I det kommunala beslutsfattandet rör sig marginalen vid fastställandet av taxan mellan den nedre gräns som utgörs av de minimiavgifter av-

giftsdirektivet 96/43/EG förutsätter och den övre gräns som utgörs av totalkostnaderna för utförandet av prestationen. Om taxorna avviker från den övre gränsen innebär det att kommunen subventionerar verksamheten. Det har tills vidare inte ansetts vara ändamålsenligt att ingripa i den kommunala självstyrelsen för att begränsa denna marginal.

På Europeiska gemenskapens nivå väntas kommissionen inom loppet av september 2002 lägga fram ett förslag till förordning om officiell livsmedels- och foderkontroll för behandling i

Europeiska unionens råd och Europaparlamentet. Denna författning kommer troligen att stadfästa nya principer för fastställande av avgifter för livsmedels- och foderkontroll. En totalrevidering av lagstiftningen om livsmedelshygien är dessutom som bäst under behandling i gemenskapen. Det är ändamålsenligt att vänta på att gemenskapens nya lagstiftning på förordningsnivå färdigställs innan det görs betydande ändringar i den nationella lagstiftningen. Ändringar skall i vilket fall som helst göras då gemenskapens rättsakter står färdiga.

Helsingfors den 4 juli 2002

Jord- och skogsbruksministerns ställföreträdare,
minister Jan-Erik Enestam